

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV VA O'RFTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI

TOSHKENT DAWLAT SHARQSHUNOSLIK UNIVERSITETI

MUMTOZ BADIY MATN STILISTIKASI

FANNING O'QUV DASTURI

Bilim sohasi:	200000	- San'at va gumanitar fanlar
Ta'lim sohasi:	230000	- Tillar
Mutaxassislik:	70230102	- Mumtoz filologiya (sharq tillari bo'yicha)

202 <u>1</u> - yil " <u>2</u> " <u>august</u> dagi " <u>1</u> " -sonli bayoni bilan tasdiqlangan.
8. Fan/modul uchun mas'ul:
Sodiqov Q. – Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti, Mumtoz filologiya va adabiy manbashunoslik kafedrasi professori, filologiya fanlari doktori
9. Taqrizchilar: Jo'raboyev O. – O'zRFA Alisher Navoiy nomidagi Adabiyot muzeyi katta ilmiy xodimi, filologiya fanlari nomzodi Alimuxamedov R. – Toshkent davlat shaxqshunoslik universiteti, Mumtoz filologiya va adabiy manbashunoslik kafedrasi mudiri, filologiya fanlari doktori

	<p>Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarini to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushobhada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishlari topshirish.</p>
6.	<p>Asosiy adabiyotlar</p> <ol style="list-style-type: none"> Содиков К., Омонов К. Ўзбек тилининг ёзма усуллари тарихидан. Монография. Т., 2010. Содиков К. Эски туркий хужжатлар: матн интерпретацияси ва стилистикаси. Монография. Т., 2015. Содиков К. Эски ўзбек ёзма адабий типи. Ўкув кўлланма. Тошкент, 2020. 592 б. <p>Qo'shimcha adabiyotlar</p> <ol style="list-style-type: none"> Мирзиёев Ш.М. Танкидий таҳлил, катъий тартиб-интизом ва шахсий жавобгарлик – хар бир раҳбар фаолиятининг кундалик кондаси бўлиши керак. Тошкент: “Ўзбекистон”, 2017. Мирзиёев Ш.М. Эркин ва фаровон, демократик Ўзбекистон давлатини биргаликда барпо этамиз. Тошкент: “Ўзбекистон”, 2016. Мирзиёев Ш.М. Конун устувориги ва инсон манфаатларини тайминлаш – юрг тараккиётни ва халқ фаровонлигининг гарови. Тошкент: “Ўзбекистон”, 2017. Мирзиёев Ш.М. Буюқ келажагимизни мард ва олижсаноб халқимиз билан курамиз. Тошкент: “Ўзбекистон”, 2017. Болтабоев Н., Рахмонов Н. Ўзбек мутозадибиётни намуналари. Ўкув кўлланма. Тошкент, 2006. Содиков К. Кўк турк битиглари: матн ва унинг тарихий талқини. Ўкув кўлланма. Тошкент, 2004. Содиков К. Кадимги турк фалсафаси. Ўкув кўлланма. Тошкент, 2009. Фаниева С. Навоий ёлга олган асарлар. Ўкув кўлланма. Тошкент, 2004. <p>Axborot manhalar</p> <ol style="list-style-type: none"> www.gov.uz – O'zbekiston Respublikasi hukumat portalı. www.lex.uz – O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi. www.turfanforschung.com www.tonyukuk.com
7.	<p>O'quv dasturi “Mumtoz filologiya va adabiy manboshunoslik” kafedrasida ishlab chiqilgan va 2021 - yil “<u>2</u>”, <u>Mumtoz</u> dagi “<u>1</u>” – sonli bayonnomasи bilan ma'qillangan.</p> <p>O'quv dasturi Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti Kengashining</p>

Fan/modul kodi MBMSI04	O'quv yili 2021-2022	Semestr 2	ECTS -Kreditlar 4
Fan/modul turi Majburiy	Ta'lim tili O'zbek	Hafstadagi dars soatları 4	
1.	Fanning nomi Mumtoz badiiy matn stilistikasi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat) 60	Mustaqi ta'lim (soat) 60
2.	I. Fanning mazmuni	Jami yuklama (soat) 120	

Fanni o'qitishdan maqsad – jalabalarga o'rganilayotgan sharq tilining ilmi nazariy masalalari, Sharq tillaridagi klassik matnlarni o'rganish va ularni talq etish bilan bog'liq masalalarni o'retishdir.

Fanning vazifasi – magistratura talabalariga sharq tillaridagi matnlari adabiy asarlarni o'rganish, ularni talqin va tahli qilish, sharq tillaridagi klass asarlarni o'rganishda yuzaga keladigan muammolarini hal etish masalalari o'retishdan iboratdir.

II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)

II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

Mavzu. “Mumtoz badiiy matn stilistikasi” fanining mazmuni, predmeti va metodi.

“Mumtoz badiiy matn stilistikasi” fanining maqsad va vazifalari. Fanning o'rganish doirasasi va yo'nalishlari. Uning boshqa fanlar bilan aloqasi.

Mavzu. Mumtoz sharq tillidagi badiiy matnni talqin qilish masalalari

Mumtoz sharq tillidagi badiiy matnni o'rganish va uni talqin qilishning zamonaivy metodlari. Matn tushunchasi. Mumtoz matnni o'qish va uni o'zbek tiliga o'girish masalalari. “Talqin”, “interpretatsiya”, “tarjima”, “o'girma”, “tahsil” tushunchalari.

Mavzu. Matn va uning uslubi masalasi.

Uslublar va ularning turlari: og'zaki va yozma uslublar. Badiiy uslub, uning tarixi va muhim belgilari. Rasmiy uslub, uning tarixi va muhim belgilari. Ilmiy uslub, uning tarixi va muhim belgilari. Ilmiy uslub va matn ilmiyligini belgilovchi bosh omillar. Ilmiy matnda terminologiya.

Mavzu. Badiiy matn va uning xususiyatlari.

Badiiy matnni farqlaydigan matnlardan farqlovchi belgilari. Badiiy matnni yuzaga keltiruvchi belgilari. Saj, alletteratsiya, tazod singari badiiy san'atlar. Mazzmun va shakl birligi masalasi.

Badiiy matnda so'z va uning o'mni.

<p>Mavzu. Nasr. Nasrning ichki tuzilishi Matn tuzish an'anasining shakllanishi va badiiy takomili. Matnda qo'llangan badiiy tasviri vositalari. Ularning matn badiiyligini ta'minlashdagi o'rni. Steriotip birliklar va ularning badiiy matndagi o'rni. Steriotip birliklarning snakllari.</p> <p>Parallelizmlar va ularning turlari. Matn badiiyligini ta'minlashda, matn ta'sirini oshirishda parallelizmlarning o'rni.</p> <p>Mavzu. Nasrda bitilgan badiiy matning komponentlari.</p> <p>Badiiy matnda morfologik birliklar va ularning tanlanishi masalasi. Ism va unga oid kategoriyalar va uning matnda berilishi. Sifat va uning badiiy matndagi o'mi. Son va uning badiiy matndagi o'mi. Sana va uning badiiy matndagi o'mi. Badiiy matnlarda ta'rix va uning berilishi. Numirativlar. Fe'l va uning badiiy matndagi o'mi. Fe'llarda ko'pma'noliik va ularning talqini masalasi. Ko'makchilar.</p> <p>Badiiy matnda jumla qurilishi. Matn badiiyligini ta'minlashda jumla qurilishning ahamiyiyati.</p> <p>Frazeologizmlar va ularning matndagi o'mi. Frazeologizmlarni lingvistik talqin qilish.</p> <p>Mavzu. Nazm va uning belgilari.</p> <p>Nazmda qofiya va vazn. Nazmda jumlalarning qurilishi, ularni ajratish masalasi. Qo'shma fe'llar va ularning berilishi. So'zlarning hijo talablariga moslashuvi. Badiiy san'atlarning qo'llanishi.</p> <p>Mavzu. Mumtoz badiiy matnda qo'llangan atamalar va ularning sharhi. Tilshunoslikka oid tushuncha va atamalar. Fonetika va grafikaga oid atamalar, ularning ilmiy sharti; leksika va leksikologiyaga oid atamalar, morfologiyyaga oid atamalar, sintaksisga oid atamalar va ularning ilmiy sharti.</p> <p>III. Amaliy mashg'ulotlari bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar</p> <p>Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. O'rta asrlarda yaratilgan nars namunalari. 2. O'rta asrlarda yaratilgan nazm namunalari. 3. O'rta asrlarda yaratilgan lug'atshunoslikka oid asarlardan misollar. 4. O'rta asrlarda yaratilgan balog'at ilmiga oid asarlardan namunalar. 5. Arab va fors tillari fonetikasining o'ziga xos xususiyatlari, tajvid va qiroat qoidalariga oid asarlardan matnlar. 6. Arab va fors tillaridagi qasida va g'azallardan namunalar. 7. Arab va fors tillaridagi hikoyatlaridan namunalar. 8. Imom Buxoriy, Termiziy hadislaridan namuna o'qish, ularni ma'nova uslubiga ko'ra tahsil qilish. <p>Amaliy mashg'ulotlar multimedia qurulmalari bilan jiozlangan auditoriyada bir akademik guruhga bir professor-o'qituvchi tomonidan o'tkazilishi ziyor. Mashg'ulotlar faol va interaktiv usullar yordamida o'tilishi,</p>	<p>mos ravishda munosib pedagogik va axborot texnologiyalar qo'llanilishi maqsadga muvofiq.</p> <p>IV. Mustaqil ta'llim va mustaqil ishlar</p> <p>Mustaqil ta'llim uchun tavsiya etiladigan mavzular:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Sharq tilidagi matnni o'qib o'rganishning metod va usullari. 2. Sharq tilidagi matnni o'qib o'rganish va tarjima qilishda ilmiy hamda nufuzli lug'atlardan foydalanan prinsiplari. 3. Matnni o'qib, undagi polisemantizmlarni aniqlash; so'z ma'nolariga e'tibor qaratish. 4. Matnni morfologik jihatdan tahsil qilish. 5. Sharq tilidagi matnni sintaktik tahsil qilish. 6. Matn stilistikasi. Sharq tilidagi matnni o'qib, uning statistik jihatlarini o'rganish. 7. Sharq tillarida o'tmishta yaratilgan rasmiy hujjatlar va ularni talqin qilish. Rasmiy hujjatarning matn komponenti. <p>Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan referatlar tayyorlash va uni tadqiqot qilish tavsiya etiladi.</p> <p>V. Ta'llim natijalari / Kasbiy kompetensiyalari</p> <p>3. Talaba bilishi kerak:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sharq tillaridagi mumtoz asarlarni tahsil etishning an'anaviy va zamonaliv usullari <i>haqida taxavurqa ega bo'lishi</i>; - yozma yodgorliklarning tarkibiy qismlarini <i>bilsht va ulardan foydalana olishi</i>; - yozma yodgorliklar, mumtoz asarlar bo'yicha taddiqotlar olib borish, muntoz matnlarni tahsil etish va talqin eta olishi; - mumtoz matnlarni tahsil etish asnosida mavzuga oid material to'play olishi; - sharq tillaridagi mumtoz asarlarni o'qish va ularni tahsil etish orqali badiiy matning lingvo-poetik xususiyatlari, badiiy matnni ona tiliga o'girish va talqin etishdagi o'ziga xosliklarni anglash <i>ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak</i>. <p>4. VI. Ta'llim texnologiyalari va metodlari:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ma'ruzalar; • interfaol keys-studyolar; • seminarlar(mantiqiy / fikrlash, tezkor savol-javoblar); • guruylarda ishlash; • taqdimotarni qilish; • individual toyihalar; • jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihiilar. <p>VII. Kreditarni olish uchun talabalar:</p>
--	---